

Domeincompetenties en Illustraties Law

(versie december 2005)

© HBO-raad, vereniging van hogescholen (www.hbo-raad.nl)
December 2005

Het copyright geldt voor activiteiten met commercieel gebruik. Wanneer uit deze uitgave gegevens worden overgenomen dient de bron te worden vermeld.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar worden gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopie, opnamen, of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Achtergrond en toelichting

Achtergrond

Een overzicht van de belangrijkste feiten en gebeurtenissen:

0. De overgang naar de bachelor-master structuur in 2002 betekende dat besturen van hogescholen dienden aan te geven welke bachelorgraad elke opleiding verleent.
1. Het bestuur van de HBO-raad adviseerde op 21 februari 2003 over toevoegingen aan de hbo-bachelorgraad. Het advies omvatte een aanzienlijk beperkter aantal graden dan dat er CROHO-opleidingen waren en is op een gering aantal uitzonderingen na gevolgd.
2. De sector Hoger Economisch Onderwijs onderscheidde 5 bachelorgraden (domeinen): Economics, Commerce, Business Administration, Communication, Law. Drie opmerkingen zijn te maken:
  - a. Soms hebben opleidingen met dezelfde naam voor verschillende graden gekozen, al dan niet behorende tot die welke de HBO-raad adviseerde.
  - b. Enkele HEO-opleidingen (informatica) hebben gekozen voor een domein in een andere sector.
  - c. Sommige graadtoevoegingen werden ook gebruikt in andere sectoren (BA en Law).
3. Het advies van de HBO-raad van 21 februari 2003 gaat over het ontwikkelen van domeincompetenties voor elke graad (domein) en over de invoering van een openbare informatiebank voor domeincompetenties hogescholen breed, waaraan op vrijwillige basis kan worden deelgenomen. De brief geeft ook aan dat domeincompetenties gelden als de gemeenschappelijke stam voor een graad, aan te vullen met algemene bachelorcompetenties en specialistische tot de croho-opleiding.
4. De sector HEO besluit medio 2003 tot een sectorbreed project om de domeincompetenties te ontwikkelen en kan deze in mei 2004 vaststellen voor vier van de vijf domeinen (met uitzondering van LAW).
5. De sector HEO besluit eind 2004 tot een vervolgproject HEO domeinen 2, dat start in januari 2005. Het project betreft een aantal vooral extern gerichte aspecten, naast de domeincompetenties voor Law: de afstemming met mbo kwalificatieprofielen en v.o. profielen, de ontwikkeling van illustratieve beroepssituaties, de wijze van toetsing en ijking samen met werkvelden, onderhoud en tenslotte het dynamiseren en mogelijke tussenuitstroomniveaus (bijv. voor associate degrees).
6. Op 8 december 2005 besluit de sector HEO tot afronding van het vervolgproject en tot vaststelling van ondermeer de domeincompetenties Law. De domeincompetenties zijn gebaseerd op al bestaande en in het relevante werkveld gevalideerde opleidingsprofielen. Ze dienen voor verder overleg met het werkveld en voor de vormgeving en ontwikkeling van heo-opleidingen in de afzonderlijke hogescholen (zie notitie '**HEO Domeinen en Domeincompetenties 2005**', te downloaden vanaf de informatiebank domeincompetenties te benaderen via www.hbo-raad.nl).

Toelichting

Deze notitie geeft per domein een overzicht van opleidingen in het domein, een korte domeinkarakteristiek en een overzicht van domeincompetenties met een toelichting. Vervolgens zijn er illustraties van beroepssituaties voor domeincompetenties, als regel afkomstig uit verschillende opleidingen. Een uitwerking in niveaus van de domeincompetenties gaat hieraan vooraf, indien beschikbaar. Illustraties zijn meestal nog onderwerp van overleg en aanvulling in landelijk overleg van domein en opleidingen.

De domeincompetenties moeten strak en compact geformuleerd zijn. Beroepsillustraties vullen deze aan en helpen bij de interpretatie van domeincompetenties door werkveld, studenten en anderen.

Het uitgangspunt is per domein en/of opleiding illustraties te maken van alle domeincompetenties, met uitzondering van de twee die voor alle domeinen gelden. Niet alle domeincompetenties tellen even zwaar mee in alle opleidingen. De domeinen en opleidingen konden daarom kiezen uit:

- 1^e per opleiding elke domeincompetentie illustreren, behalve de twee algemene;
- 2^e per opleiding alleen de domeincompetenties die een centrale plaats innemen;
- 3^e per opleiding een casus maken waarin de (meest relevante) domeincompetenties zijn vervlochten en verwijzing mogelijk is naar deze en eigen opleidingscompetenties (bijgevoegd).

Sommige opleidingen leverden geen casus maar relevante gegevens, die zijn opgenomen.

De opzet voor de beschrijving bij vooral de eerste twee opties is ontleend aan de bachelor ICT:

- de organisatie waarbinnen de Bachelor of ICT functioneert
- de opdracht en het professionele product dat de Bachelor of ICT oplevert
- achtergrond, opleiding en/of ervaring van de Bachelor of ICT
- de rol die de ict'er vervult in de beschreven werksituatie
- de taken en activiteiten die de ict'er moet uitvoeren
- het vakmanschap dat zij of hij ten toon moet spreiden om de opdracht goed uit te voeren
- het groeiperspectief voor de Bachelor of ICT
- de bouwstenen voor algemene en specifieke competenties waar de illustratie aan refereert.

Tabel: Illustraties van beroepssituaties die zijn opgenomen

Domein en opleidingen	Illustraties
Law	
Hbo-recht/hoger juridische opleiding	
Sociaal-juridische dienstverlening	

Toelichting:

- domeinset: een illustratie per domeincompetentie voor alle opleidingen
- dcopleiding: illustraties voor alle/veel domeincompetenties vanuit een opleiding
- casus: illustratie in casusvorm met verwijzing naar domein- en opleidingscompetenties
- informatie: andere gegevens over een opleiding

LAW

Inleiding

Het domein Law omvat twee opleidingen, die bij alle hogescholen de graad bachelor of Law gebruiken. Er zijn 8 domeincompetenties, waarvan 2 gelden voor alle domeinen.

Opleidingen tot de graad bachelor of Law

Tot het domein zijn de volgende opleidingen te rekenen:

- Hbo-recht
- Sociaal-juridische dienstverlening

Domeinkarakteristiek

Hbo'ers met een juridische bachelor nemen verschillende posities en rollen in binnen rechterlijke organisaties, overheidsorganisaties of bedrijfsleven. Daarin zijn ze werkzaam in uitvoerende, coördinerende en adviserende functies. Ze combineren juridische kennis met projectvaardigheden en expertise op het gebied van informatiestromen en informatietechnologieën. Kenmerkende werkzaamheden zijn onder meer beslissingen concipiëren, plan van aanpak opstellen voor de behandeling van een juridische vraag van een klant, de discretionaire ruimte benutten om oplossingen op maat te realiseren, het onderhandelen en bemiddelen in een juridisch geschil.

Domeincompetenties

1. Adviseren van klanten en opdrachtgevers bij juridische vragen en problemen.
2. Behartigen van de juridische belangen van klanten en opdrachtgevers, en verleent rechtsbijstand.
3. Onderhandelen en bemiddelen in een geschil of conflict om tot een oplossing te komen.
4. Coördineren van werkprocessen binnen de organisatie en bewaken daarbij van juridische en bestuurlijke procedures en termijnen.
5. Selecteren en analyseren van externe informatie op juridische en maatschappelijke relevantie.
6. Signaleren van effecten van (nieuwe) wet- en regelgeving voor klanten en voor de eigen organisatie, en voorstellen van verbeteringen in de werkprocessen of het beleid van de organisatie.
7. Sociale en communicatieve competentie (interpersoonlijk, organisatie):
  - samenwerken in een beroepsomgeving en meedenken over doelen en inrichting van de organisatie, waaruit eisen voortvloeien die betrekking hebben op de volgende kenmerken: multidisciplinariteit en interdisciplinariteit, klantgerichtheid, collegialiteit, leidinggeven (het sociale deel van de competentie);
  - communiceren intern op alle niveaus, effectief en in de gangbare bedrijfstaal, veelal in het Nederlands en/of Engels; in termen van beroepstaken omvat dat zaken als het opstellen en schrijven van plannen en notities, informeren, overleg voeren, draagvlak creëren, stimuleren, motiveren, overtuigen, verwoorden van besluiten.
8. Zelfsturende competentie (intrapersoonlijk, beroepsbeoefenaar of professional):
  - sturen en reguleren van de eigen ontwikkeling ten aanzien van leren, resultaatgericht werken, initiatief nemen en zelfstandig optreden, flexibiliteit;
  - nadenken en reflecteren over en verantwoording nemen voor eigen handelen wat wijst op betrokkenheid en kritische zelfbeoordeling;
  - ontwikkelen van een beroepshouding met ruimte voor normatief-culturele aspecten, respect voor anderen, een beroepscode en ethische principes voor het professioneel handelen;

- leveren van een bijdrage aan de verdere professionalisering van de branche, publicaties, bijdragen aan congressen, enzovoort.

Toelichting

Maatschappelijke trends

Dominante maatschappelijke ontwikkelingen zijn van invloed op het domein LLB en bepalend voor de keuze van de domeincompetenties. We noemen er vier:

‘Juridisering’ van de samenleving

Niet alleen stijgt het aantal juridische regelingen, ook het aantal situaties waarin mensen – ter beslechting van een kwestie – een beroep doen op deze regelingen neemt toe. Bij veel organisaties, profit en non-profit, groeit de behoefte aan juridisch geschoold personeel.

Regulerende functie van het recht

In vrijwel alle belangrijke maatschappelijke thema’s wordt van de overheid – meer dan voorheen – een interveniërende rol verwacht. Juridische regels vormen het belangrijkste instrument voor deze interventie. Voorbeelden van deze thema’s zijn: veiligheid en criminaliteit, vreemdelingen en inburgering, arbeidsongeschiktheid en reïntegratie, sociale zekerheid en eigen verantwoordelijkheid. Op al deze gebieden worden (groepen) burgers geconfronteerd met juridische regels en doen zij een beroep op juridische expertise voor de behartiging van hun belangen.

Mondigheid van de burger

(Groepen) individuen worden steeds mondiger, waardoor steeds vaker een beroep wordt gedaan op juridische interventies.

Internationalisering

De samenleving wordt gecompliceerder door internationalisering, arbeidsmobiliteit en het toenemende multiculturele karakter. In toenemende mate wordt de invloed van Europese regelgeving in het dagelijkse sociale en economische leven zichtbaar.

Context van werkzaamheden

Parallel aan de geschetste maatschappelijke ontwikkelingen veranderen de juridische organisaties en afdelingen zelf. Belangrijke veranderingen hier zijn functiedifferentiatie en vergroting van doelmatigheid. Functiedifferentiatie is een algemeen herkenbare trend. Daarin past de vraag naar brede praktijkgerichte hbo’ers met juridische expertise.

Hbo’ers met een juridische bachelor nemen verschillende posities en rollen in binnen rechterlijke organisaties, overheidsorganisaties of bedrijfsleven. Daarin zijn ze werkzaam in uitvoerende, coördinerende en adviserende functies.

Kenmerkende werkzaamheden zijn zoals:

- beslissingen concipiëren
- een plan van aanpak opstellen voor de behandeling van een juridische vraag van een klant
- de discretionaire ruimte benutten om oplossingen op maat te realiseren
- onderhandelen en bemiddelen in een juridisch geschil.

In toenemende mate onderkennen partijen het belang van het oplossen van een geschil of conflict in de pre-juridische fase. Waar enerzijds, zoals hiervoor is gesteld, de samenleving ‘juridiseert’, is het anderzijds van belang om conflictbeslechting – waar mogelijk – langs een niet-juridische weg tot stand te brengen. Daarvoor is juridische expertise vereist, in samenhang met sociaal-communicatieve methodieken.

Juridische expertise wordt niet in isolement ingezet. In toenemende mate wordt gewerkt in multidisciplinaire teams. In deze omgeving groeit de behoefte aan medewerkers die juridische kennis combine-

ren met projectvaardigheden en met expertise op het gebied van informatiestromen en informatietechnologieën.

Competentieniveaus voor de domeincompetenties Law

Deze zijn (nog) niet beschikbaar.

Illustraties van de domeincompetenties Law

Deze zijn (nog) niet beschikbaar. Illustraties ontleend aan de praktijk zijn bovendien nauwelijks te maken voor de opleiding HBO-recht, omdat er pas kort afgestudeerden zijn van deze recent gestarte hbo-opleiding.